



Nieuws uit

D'n Nieuwe Hof

In memoriam Leo Eijkelenboom

Start werkseizoen Natuurwerkgroep Waalre

De Slak

Het paradijs bestaat echt

De kleurrijke pestvogel

IVN Sterrencursus 2022

De opmars van de wesp

Herfst 2021

IVN instituut voor natuureducatie en duurzaamheid is een organisatie van vrijwilligers en beroepskrachten die streeft naar meer natuur en een duurzame samenleving.

Lidmaatschap

Vriend van IVN: € 15,00

Landelijk lidmaatschap: € 24,00 per jaar.

Landelijk gezindslidmaatschap €16.60 . Met het landelijk lidmaatschap steun je je eigen vereniging en het landelijk IVN. Vrienden ontvangen 4x per jaar d'n Nieuwe Hof.

Leden ontvangen daarnaast het landelijk IVN-blad: Mens en Natuur.

Lidmaatschap jeugdleden: € 15,00 per jaar. Lidmaatschap "oudere" jeugdleden: € 20,00 per jaar.

U kunt het bedrag van het lidmaatschap overmaken op: **IBAN:NL54RABO0127734988**

t.n.v. Penningmeester IVN VALKENSWAARD-WAALRE

Opzeggen van uw lidmaatschap dient te geschieden vóór 1 december van het lopende jaar .

Schriftelijk bij Jan van Heeswijk, e-mail: javanheeswijk@gmail.com

De website van onze afdeling is: <http://ivn.nl/afdeling/valkenswaard-waalre>

Natuureducatie Centrum D'n Nieuwe Hof,

Bosstraat 25, 5553 CK VALKENSWAARD, telefoon 040-201 83 95

BESTUUR

Voorzitter ad interim	Jan Schutjes Vogelkersstraat 17 tel.: 040-2044789	5552 GJ	Valkenswaard
1e Secretaris	Anneke Droog Van Heemskerckstraat 18 tel: 040-2014727 E-mail: ivn.valkenswaard-waalre@live.nl	5554 PL	Valkenswaard
2e Secretaris	functie vacant		
Penningmeester (per 1.1.2021)	Emile Weijters Laurier 16 tel: 040 2075670	5552 GZ	Valkenswaard
Ledenadministratie	Jan van Heeswijk Braambeslaan 15 tel: 040-2015307	5552 PE	Valkenswaard
Leden	Jan Das Tonterstraat 18 tel: 040-2016075	5561 AN	Riethoven
	Ad Baken Molenstraat 83 tel: 040-2015181	5554 JN	Valkenswaard
	Gerrit Klitsie Geenhovensedreef 9 tel: 040-2046951	5552 BA	Valkenswaard

Op de voorpagina: De Malpie

Foto: Wouter Kiela

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	pag. 3
Voorwoord	pag. 4
Wist U dat.....	pag. 5
Overzicht Activiteiten	pag. 6
In memoriam Leo Eijkelenboom	pag. 7
Start werkseizoen Natuurwerkgroep Waalre	pag. 8
Het paradijs bestaat echt.	pag. 9
Prachtig bloeiende bermen in Brabant	Pag. 10
De slak	pag. 11
IVN Sterrencursus 2022	pag. 13
De kleurrijke pestvogel	pag. 14
De opmars van de wespspin	pag. 15
Komt Sint weer logeren?	pag. 16
Bezoek van de KBO in de Vlindertuin Riethoven	pag. 17
De visarend	pag. 18

Voorwoord

Valkenswaard, juni 2021

Beste IVNers,

De tijd vliegt voorbij als het vakantie is, we zitten alweer met onze neus in de nazomer en herfst. En wat is alles gegroeid in de natuur.

En bent u ook naar de bloeiende heide gegaan die door alle vochtigheid dit jaar er zo mooi uitziet? Velen van ons hebben onze eigen omgeving en de rest van Nederland herontdekt en dat allemaal door het voortduren van het corona virus.

Onze tuinploeg heeft zijn handen vol gehad om de groei en bloei in goede banen te leiden. Maar zoals altijd lukt het ze weer. Kom maar eens kijken en genieten en misschien vindt u het ook leuk om eens mee te komen helpen. Met als beloning een heerlijk kopje koffie of thee met koekje en een gezellige babbel.

Ook binnen is er niet stil gezeten. De trap is geschilderd in een lichte kleur en net als de overloop en gang opnieuw bekleed. Zo stilletjesaan komt alles een keer aan de beurt en kunnen er weer jaren tegen.

Met het bezoek van scholen hopen wij in februari 2022 te kunnen starten, wij zijn er klaar voor en hebben er zin in.

Hopende op een mooi herfst met z'n warme kleuren gaan we vol vertrouwen het naseizoen tegemoet.

*Namens het bestuur
Anneke Droog*



Wist u dat?

- de vacature voor het secretariaat nog open staat.
- er met inachtneming van de coronaregels op woensdag ochtend in de tuin gewerkt wordt en dat het er mooi uitziet.
- de trap , de overloop en de gang boven nieuwe vloerbedekking hebben gekregen en dat het houtwerk geschilderd is met een lichte kleur. Dat gezien mag worden!
- wij van harte hopen dat Sinterklaas weer kan komen logeren . Hopelijk kunnen wij ook weer op de kerstmorgen (woensdag 22 december) gezellig bij elkaar komen!
- de regiocursus “excursieleider” van start is gegaan en er veel belangstelling voor is.
- er nog steeds Douwe Egberts-koffiepunten gegeven kunnen worden . Kan nr 7 en 8 zijn nog niet bij elkaar. De andere kannen zijn al in gebruik genomen.
- er een digibord is besteld om het scholenwerk en cursuswerk soepel te kunnen laten verlopen.

Activiteitenoverzicht

Herfst 2021

Tuinwerkgroep

Elke woensdagochtend is de Tuinwerkgroep actief, **die er overigens graag wat helpende handen bij wil hebben!** Bij het werken en de pauze houden wij voldoende afstand vanwege de coronaregels

Scholenproject

Geen activiteit tot raadpleeg de website.

Hopelijk kunnen wij in **februari 2022** de draad weer oppakken

Jeugd-IVN:

Voor bijeenkomsten van de diverse groepen, zie de data op de website

"<https://www.ivn.nl/afdelingen/valkenswaard-waalre>"

Vlindertuin Waalre:

Het hele jaar door wordt er (bij goed weer) door vrijwilligers onderhoud gepleegd op dinsdagmorgen, 10-12 uur.

Vlindertuin Riethoven:

De Vlindertuin Riethoven is alle dagen toegankelijk. De leden van de werkgroep zijn elke zaterdagmorgen aanwezig voor informatie en onderhoud van 11.00 tot 12.30 uur.

Wandelingen voor groepen kunnen worden aangevraagd bij een van de leden van de werkgroep op zaterdagmorgen in de Vlindertuin.

Kijk op de website of het in verband met de coronaregels doorgang kan vinden.

Publiekswandelingen

Zondag 10 oktober 11.00-13.00 uur Paddenstoelenwandeling speciaal voor fotografen.

Startpunt: Parkeerplaats Valkenswaardseweg (afslag Leenderbos), 5595 XR Leende

Zondag 10 oktober 11.00-13.00 uur Paddenstoelenwandeling in het Leenderbos (met gids voor de jeugd)

Startpunt: Parkeerplaats Valkenswaardseweg (afslag Leenderbos) 5595 XR Leende

Zondag 10 oktober 14.00-16.00 uur Paddenstoelenwandeling (met gids voor de jeugd)

Startpunt: Parkeerplaats Valkenswaardseweg (afslag Leenderbos) 5595 XR Leende.

Zondag 24 oktober 14.00-16.00 uur "Herfst" Meertjesvenwandeling

Startpunt: Einde Vlasrootlaan/Gildebosweg, (op de zessprong) 5582 VC, Waalre

Zondag 14 november 14.00-16.00 uur "Oud-Aalst en Diepenvoorde "

Themawandeling :Dorp aan de Tongelreep.

Startpunt: Voormalig Bibliotheek-gebouw, De Leesakker 1, 5582 ZB, Aalst, Waalre.

Natuurwerkgroepen Valkenswaard en Waalre:

Wilt u deelnemen aan de activiteiten op de zaterdagochtenden neem dan contact op met:

Ben Putman voor Waalre (040-2215000) of

Wim en Hanita van Amelsvoort voor Valkenswaard (040-2042979)

Woensdag 10 november om 19.30 uur werkgroepen bijeenkomst.

Woensdagmorgen **22 december** staat de **kerstochtend** gepland wanneer de corona regels het toelaten. Raadpleeg de website.

In Memoriam

Leo Eijkelenboom

Leo meldde zich in 1992 als lid van het IVN. Een actief iemand, op velerlei gebied. Al vanaf 1948 was hij actief als “onweer” waarnemer bij het KNMI en later als lid van de Vereniging voor Weer en Klimatologie. Verder was hij bestuurslid bij de werkgroep voor Natuurbehoud en Milieubeheer Eindhoven en Omgeving.

In 2002 neemt Leo Eijkelenboom het stokje over van Matthieu Vrolijks als coördinator van de Milieu(werk)groep IVN Waalre. Het onderwerp Milieu is inmiddels ingeburgerd geraakt bij zowel bestuurder als burger. Het kritisch volgen van de Ruimtelijke Ordeningsplannen van de gemeente vormt in deze periode het hoofdaandeel van de werkzaamheden.

Dit betekent de vele plannen van de gemeente bestuderen, bespreken en commentarieren. Zijn bedachtzaamheid, respect voor de ander en weloverwogenheid zijn enkele eigenschappen die bij deze activiteiten goed van pas komen.

Van 2002 tot 2006 is Leo ook lid van het bestuur van de IVN afdeling.

In 2011 gaan de IVN afdelingen Waalre en Valkenswaard, na 25 jaar weer samen als één organisatie. Als toenmalig voorzitter leerde ik in deze fase Leo kennen. Leo was allesbehalve het prototype van een Milieuvechter. Wat opviel was zijn mildheid, genuanceerdheid, openheid naar de ander en redelijkheid in zijn benaderingen. Deze eigenschappen kwamen ten goede bij de contacten met derden rondom het thema Milieu.

Zijn inzet voor diverse verenigingen en organisaties werd beloond met een Koninklijke Onderscheiding in 2017. Met gepaste trots vierde hij deze erkenning samen met zijn familie, vrienden en kennissen.

Na een actief leven met veel inzet voor IVN



Valkenswaard-Waalre, nam Leo afscheid van het leven op 7 april 2021, 88 jaar oud.

Wij wensen zijn familie veel sterkte en kracht bij het verwerken van dit verlies.

Graag wil ik besluiten met de bijzondere tekst van zijn overlijdensbericht:

“Leo was voor ons als een eik op de heide, die rustig en bedachtzaam de omgeving in zich opnam. Onder zijn takken, waar hij zijn wijsheid met ons deelde, was het veilig toeven.

Wij zijn dankbaar dat hij zo lang dicht bij ons heeft gestaan.”

*14 juli 2021,
Emile Weijters*



Start werkseizoen Natuurwerkgroep Waalre

Beste Natuurwerkers/sters,

Wij hopen dat jullie in goede gezondheid Corona en alle beperkingen zijn doorgekomen.

In de afgelopen weken hebben we met onze Kerngroep uitgebreid overleg gevoerd om tot een start van het werkseizoen te komen. Uitgaande van het laatste protocol kunnen we gaan starten mits we de afstandsregel in acht blijven nemen.

Er is met verschillende beheerders overleg geweest over uit te voeren plannen voor het komende seizoen 2021-2022.

Het voorstel is om op

zaterdag 11 september om 09.00 uur van start te gaan. De startlocatie geven we een week van tevoren aan.

Verkenningstocht

In de afgelopen periode hebben we een aantal nieuwe leden kunnen verwelkomen die door Corona nog niet of weinig in actie zijn gekomen. Voor deze groep, maar ook voor de andere leden, willen we in aanloop naar het werkseizoen een fietstocht organiseren. Het doel is om inzicht te geven in de ligging van de verschillende locaties, de natuurwaarde ervan en wat de toekomstplannen zijn.

Fietstocht

**zaterdag 4 september 2021 van
09.30 uur tot 12.30 uur.**

Vertrekpunt:

parkeerplaats "Stationskoffiehuis"
Willibrorduslaan 137 A
5581 GD Waalre

Heideproef

In het najaar van 2020 hebben we verschillende proeven uitgevoerd met het verjongen van heide. Op drie locaties (Vliegenven, Klein vlasrootven en het heideveld Dirck van Hornelaan) zijn in december 2020 met een bosmaaier stroken oude heide ongeveer 5 tot 10 cm boven de grond afgemaaid om te zien of dat op termijn tot verjonging zou leiden.

De heide begint aardig in bloei te komen en het resultaat is al enigszins zichtbaar. Zie bijgaande foto's die in het weekend zijn gemaakt. Bijzonder is dat ook meteen dopheide te voorschijn komt.

Publicatie Nature Today

Vorige week zijn wij benaderd door een journaliste van de Provincie Brabant voor een interview over de ontwikkelingen van de Stronkentrekker. Zie onderstaande link:

<https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/>

*Met vriendelijke groet
Namens het Kernteam
IVN Natuurwerkgroep Waalre
Ben Putman
Mobiël: 0651346934*



Het paradijs bestaat echt

Augustus 2021. Enige tijd geleden zijn we vertrokken met ons schip om een prachtige reis te gaan maken. Graag wil ik met jullie de mooie natuurmomenten delen.

Gisteren zijn we aangekomen op de Pietersplas. Een enorm grote plas van het Limburg Landschap ten zuiden van Maastricht midden in een groot natuurgebied. Er liggen twee eilandjes in en bij één ervan, midden op de plas, zijn we gisterenmiddag aangemeerd om te overnachten.

De Pietersplas is aan het eind van de tachtiger jaren ontstaan door grindwinning. Die grindwinning heeft langs de gehele Maas plaatsgevonden en gebeurt nog steeds op diverse plaatsen.

Nadat op de Pietersplas in de negentiger jaren de grindwinning werd gestaakt, is gekozen voor een natuurlijke afwerking van de plas, waarbij een eenheid met de Eijsder Beemden ontstond. Na de herinrichting van het gebied aan de noordzijde van de huidige Pietersplas en de verplaatsing van een camping op de noordoostoever kreeg het gebied zijn huidige structuur. Door middel van begrazing met Konikpaarden proberen we de welig tierende vegetatie en bosvorming in toom te houden. Dit laatste is essentieel wanneer de Maas grote hoeveelheden water af moet voeren. Dat hebben we recent kunnen ondervinden.

Je hoort hier verschillende soorten ganzen gakkend overkomen en de zwanen komen nieuwsgierig bij je aankloppen om te zien of er wat te eten is. Er bevinden zich hier enorm veel verschillende vogelsoorten.

Overdag wordt in deze omgeving bij mooi weer gerecreëerd door zwemmers, roeiers en vissers. Er is hier veel wandel- en fietsgelegenheid. Wel handig als je een elektrische fiets bij je hebt met een volle accu. Het is ons één keer overkomen dat we tijdens een fietstocht in de omgeving met een lege accu kwamen te staan. Dat is in dit heuvelachtig gebied toch net even wat minder prettig en dan moet je zwaar trappen. Vroeger wist je niet beter, maar zo'n elektrische fiets went snel. De onze zijn wel opvouwbaar, omdat ze anders teveel plaats op de boot vragen. Nu kunnen ze voor op de boeg staan.

Vanochtend om 07.15 uur werden we gewekt door de zon die al heerlijk scheen en ons naar buiten lokte. Van de wind, die gisteren overdag nog hard waaide, toen we geankerd hadden ergens op de plas, hebben we nu geen last, omdat we in een kommetje van het eiland liggen.



Het is een beschermd eiland en je mag er niet op om de natuur niet te verstoren. Heel begrijpelijk. Dwars door het eiland loopt een beekje, waar we met onze rubberboot wel rustig doorheen kunnen varen. Je ziet de vraatsporen van de bever duidelijk aanwezig. Ook de ijsvogeltjes vliegen af en aan onder ons raam door. Als je stil bent en rustig zit, hebben ze geen last van je en vliegen van de ene tak naar de andere, ondertussen speurend naar visjes, die hier voldoende aanwezig zijn. Ook kikkers vinden ze niet te versmaden.

De sfeer hier bij het eiland is sereen. Geen kabaal van wat dan ook en geen last van andere mensen. We kunnen hier gewoon op ons gemak verblijven en genieten van de omgeving. We hebben hier echt het gevoel dat we met ons bootje in het paradijs vertoeven.

Mary van Loon



Prachtig bloeiende bermen in Brabant.

De zomer is dit jaar niet goed geweest. Het heeft vaak en veel geregend. Daar zullen de mensen in Limburg nog lang aan denken. Gelukkig hebben wij hier niet die grote problemen gehad.

In Aalst, waar ik woon, zijn twee voetgangersbruggetjes over de Tongelreep een tijd afgesloten geweest. Door de sterke stroming van het riviertje waren de oevers zoveel afgekalfd dat de bruggetjes niet meer veilig waren.

De temperatuur is over het algemeen goed geweest. Geen geweldige uitschieters naar boven zoals vorig jaar. Voor mens en natuur is dat goed geweest.

We hebben veel gefietst rondom Waalre. Duidelijk was het effect te zien van het nieuwe maaibeleid. De wegbeheerder maaide enkel een bepaalde strook langs wegen en fietspaden en liet de rest van de bermen met rust. Door de zon en de regen stond een overvloed van wilde planten langs wegen en fietspaden te bloeien. Langs de nieuw aangelegde A67 zagen de taluds rood van de klaprozen... Met de handige app "plantnet" konden we snel de naam vinden bij bepaalde bloemen.

Als toegift stond de heide volop in bloei. Eén paarse deken op de Groote Heide, de Strabrechter Heide, op de Malpie en nog meer plekken in Brabant.

Nee, de zomer was niet geweldig voor de vakantiegangers maar voor de natuur was het **top**.

Mieke van Baalen-van der Linden



Vraatsporen van de bever

Na deze natte zomer klagen veel tuinliefhebbers over slakken. Met name de hostas hebben hieronder te lijden. Met hun grote bladeren bieden zij niet alleen voedsel, maar ook uitstekende beschutting tegen uitdroging en predatoren.



De slak

Tuinslakken zijn te verdelen in huisjesslakken en naaktslakken. Slakken bestaan voor 95 % uit water en kunnen niet zonder. Terwijl hun dunne huid gemakkelijk vocht doorlaat, is het slakkenhuis als bescherming tegen uitdroging, waterdicht. Voor de aanmaak van zijn huisje heeft de slak grote behoefte aan kalk. Waar weinig kalk in de grond zit, vind je vooral naaktslakken. Kalkrijke streken als Zuid Limburg en de Hollandse duinen kenmerken zich door een rijke huisjesslakkenfauna. De eitjes worden in groepjes onder stenen of dorre bladeren gelegd en hebben een kalkschaal tegen uitdroging.

Vochtige plaatsen

Om niet uit te drogen, zoeken slakken vochtige plaatsen op. Ze zijn het actiefst bij regenachtig weer of 's avonds. Slakken bewegen zich voort door kleine spieren in de voet samen te trekken. Slijm helpt ze om over scherpe en puntige oppervlaktes te kruipen en zelfs verticale wanden te beklimmen. Op het glas van onze serre zijn regelmatig slijmsporen van slakken te vinden. Slakken bewegen traag, vooral bij koud weer. Maar bij het stijgen van de temperatuur, neemt de snelheid toe!

Winter- en zomerslaap

Tijdens lange, droge perioden houden ze een droogteslaap: de levensprocessen komen dan op een laag pitje te staan. Dat laatste gebeurt ook tijdens de winterslaap. Brengt men een slak die in winterslaap is, in een verwarmde kamer, dan wordt hij wakker en neemt gretig vocht en voedsel op.

Slakken eten doorgaans rottende plantendelen,

afval, zwammen en schimmels. Door het opruimen van deze "rommel" zijn ze eerder nuttig dan schadelijk. Ze zijn een onmisbare schakel in de afbraak van plantendelen tot humus. Wordt het echt te gek, dan is het niet verstandig om met gif te werken, omdat ook vogels en huisdieren, zoals katten en honden daar het slachtoffer van kunnen worden. Het eenvoudigste is wel het verzamelen en afvoeren naar een plek waar ze geen schade aan kunnen richten. Een randje scherp zand, eierschalen, grind, zaagsel of kof-fiedrab rondom gekoesterde planten wil ook nog wel eens helpen.

Munt, bieslook, knoflook, venkel, vingerhoedskruid en geraniums zijn planten waar ze een hekel aan hebben vanwege geur en smaak.

De wijngaardslak

Deze grote slak is al sinds jaar en dag een lekkernij. Hij komt voor op kalkrijke vochtige grond, met een rijke plantengroei. Al in de Romeinse tijd gold deze soort als een delicatessen. Tegenwoordig wordt hij ook voor consumptie gekweekt.

De paartijd valt van mei tot juli. De paring kan op alle momenten van de dag plaats vinden. Zoals de meeste slakken is ook de wijngaardslak hermafrodit, dat wil zeggen dat ieder exemplaar zowel mannelijke als vrouwelijke geslachtsorganen bezit. Omdat ze zo traag zijn, lopen ze in de bronstijd niet zoveel partners tegen het lijf. Wanneer je dan als slak een soortgenoot ontmoet, is het wel handig als je elkaar wederzijds kunt bevruchten. Dat schiet beter op! Zo'n paring kan urenlang duren! Een maand na

de paring leggen beide slakken onafhankelijk van elkaar tot wel 50 eitjes van 6 mm doorsnee. Na 25 dagen komen de jonge slakjes uit. Voor de groei van hun flinterdunne huisjes eten ze de eierschalen op. Ook de nog niet uitgekomen eieren moeten er aan geloven. Dit noemen we eikannibalisme. Er is geen broedzorg, de jonkies moeten meteen voor zichzelf zorgen. Ze zijn pas geslachtsrijp na hun tweede overwintering. Nog geen 5 % van de babyslakjes bereikt deze fase.

Voorkomen



Binnen Nederland beperkt het natuurlijke verspreidingsgebied van de wijngaardslak zich voornamelijk tot Zuid-Limburg. Maar door de mens is hij, soms al eeuwen geleden, verder Nederland in gebracht. Zo komt hij in Friesland voor op buitenhuizen of "stinses" waar landgoedeigenaren hem bewust omwille van zijn eetbaarheid hebben ingevoerd. Ook zijn er vrijwel zeker exemplaren onbedoeld meegekomen met plantmateriaal van stinseplanten als holwortel en aronskelk, die doorgaans van zuidelijke oorsprong zijn. Maar ook in oude kloostertuinen is hij te vinden. Ze zijn er door de geestelijken bewust uitgezet en gehouden. Omdat slakken, evenals vis niet als vlees golden, mochten ze op vrijdag worden gegeten. De Spanjaarden zetten hem tijdens het beleg van Haarlem als een soort noodrantsoen uit in de duinen. Ook Napoleon zou als een soortement van "blikvoer", wijngaardslakken hebben meegenomen op zijn veldtocht naar Moskou in 1812.

Lange tijd heeft men getwijfeld aan het van nature voorkomen van de wijngaardslak in Limburg. Men dacht dat de Romeinen als eersten de wijngaardslak meegebracht hadden. Totdat er bij opgravingen schelpenresten werden gevonden die duidelijk dateren van vóór de Ro-

meinse tijd.

Genieten van de prachtige kleuren van de schelpen

Ook al zijn de meeste slakken die wij in onze tuin vinden geen culinaire hoogstandjes, de schelpen zijn zeker de moeite waard. Prachtig van kleur en patronen.

Onze kinderen hebben tijdens onze kampeervakanties destijds, heel wat slakken verzameld. Zij hielden er heel originele wedstrijden mee: slakkenrace! Meestal viel onze vakantie samen met de Tour de France. Elke slak kreeg de naam van een favoriete wielrenner. De slak die als eerste de eindstreep bereikte, was winnaar! Uren konden ze hier mee bezig zijn! De halve camping kwam kijken! En ze werden volop aangespoord! Eddy Merckx, Joop Zoetemelk, Henny Kuiper, Peter Winnen, de spanning liep hoog op! En natuurlijk was er een beker voor de winnaar! Liefst gevuld met iets lekkers! Hoe kleine kinderen zich vermaken! En de groten er met veel plezier van meegenieten!

Nelly van der Burgt.





IVN Sterrencursus 2022

Foto Jan Koeman

In januari en februari 2022 zal de welbekende IVN sterrencursus “De fascinerende sterrenhemel” van start gaan. E.e.a. zal afhankelijk zijn van de dan geldende maatregelen i.v.m. corona.

Tijdens deze cursus hopen we het prachtige wintersterrenbeeld Orion aan de hemel te zien en natuurlijk ook de Poolster en andere sterren en sterrenbeelden. Deze cursus, bedoeld voor mensen die wat meer van de sterrenwereld willen weten, probeert op een begrijpelijke wijze de complexiteit van de sterrenhemel, de bewegingen van de hemellichamen en de processen in de kosmos uit te leggen. Veel tijd zal besteed worden aan het zich oriënteren en waarnemen van de sterrenhemel. De cursus kent **5 lesavonden** waarvan een avond in Asten, voor een bezoek aan de Jan Paagman Sterrenwacht met het indrukwekkende Pieterse Planetarium

Tijdens de cursus komen de volgende onderwerpen aan bod:

- de diverse hemellichamen (sterren, planeten, manen, kometen, meteoren, sterrenstelsels)
- naamgeving van sterren
- ons Zonnestelsel
- de Dierenriem
- de levensgang van sterren (Rode Reuzen, Witte Dwerfen, Neutronensterren en Zwarte Gat)
- de Oerknal
- het werken met een sterrenkaart, wanneer is welke planeet waar te zien
- app's en computerprogramma's voor sterrenhemel-simulatie.

De cursusavonden zijn dinsdag 11, 18 en 25 januari en op 1 en 8 februari.

De cursustijden zijn van 19.45 tot 22.15 uur.

Het aantal deelnemers is tot nu toe (vanwege coronamaatregelen) beperkt tot slechts 15 personen.

De cursus wordt gegeven in het IVN gebouw van de afdeling Valkenswaard (**Bosstraat 25, 5553 CK Valkenswaard**).

De cursusgelden bedragen € 30,00 voor leden en

€ 35,00 voor niet-leden. Deze prijs is inclusief syllabus, sterrenkaart, bezoek aan de Sterrenwacht en Planetarium en koffie en thee tijdens de cursusavonden.

Voor ***nadere informatie*** over deze cursus, kunt u contact opnemen met Emile Weijters (tel. 040 2075670) of via e-mail e1000acmw@gmail.com. Hier kunt u zich ook aanmelden voor de cursus

De kleurrijke pestvogel

September 2021. Enkele dagen geleden, maar ook vanochtend tijdens een prachtige wandeling ten zuiden van Maastricht tussen Oost-Maarland en de Maas in een natuurgebied van het Limburgs Landschap, hebben we duidelijk de pestvogel gehoord. Gezien hebben we hem niet, maar de geluidsopnames op internet waren identiek aan deze geluiden.



Volgens de geleerden komt deze vogel enkel in zeer bosrijke gebieden voor in Scandinavië en Rusland, en komt sporadisch in de winter naar Nederland. Enkel als er te weinig voedsel te vinden is in zijn eigen leefomgeving. Omdat nu toch het hele klimaat op onze aardbol in de war is, kan het best zijn dat onze vriend met zijn kleurenpracht ook de weg kwijt is en als dwaalgast hier terecht is gekomen.

Wat weten we eigenlijk van de pestvogel?

De pestvogel (*Bombycilla Garrulus*) is een zangvogel. Hij heeft de grootte van een lijster en een opvallende kleurenpracht. Hij heeft een zalmroze kleur en gele streepjes op de vleugels. Op zijn kop draagt hij een flinke kuif en hij heeft een zwart masker en keel. De anaalstreek is roodbruin met een gele eindbandering op de staart. Hij vertoeft het liefst hoog in de bomen, daarom zie je hem nauwelijks.

Zijn Engelse naam is *Bohemian Waxwing*. Deze benaming duidt op de rode vlekken op zijn vleugels, die lijken op zegellak.

Maar waarom komt hij aan de naam pestvogel? In de middeleeuwen, tijdens de vele pestepidemieën, dacht men dat deze vogel de pest kwam brengen naar de mensen. Hij werd vaak geasso-

cieerd met het brengen van ongeluk.

Pestvogels worden in Nederland vooral aangetroffen op besdragende struiken, zoals o.a. Gelderse roos, lijsterbes, meidoorn, liguster of mispel. Soms in de winter zelfs in groepen in tuinen en parken in stedelijke gebied. Ze eten ook noten en insecten die hij vangt in de vlucht als een vliegenvanger. Al met al een totaal andere leefomgeving dan de noordelijke sparrenbossen waar de pestvogel broedt.

Pestvogels bouwen hun nesten met mos in berken of naaldbomen. Ze broeden niet in Nederland, maar in het noorden van Rusland en Scandinavië. Broeden van eind mei tot eind juli. Ze hebben zo'n twee legfels per jaar met meestal 5 eieren.

Blijft nog altijd de vraag hoe en waarom de vogel die we enkele dagen geleden en vanochtend hebben gehoord, hier aan het einde van de zomer in Nederland vertoeft. Het kan een vogel zijn die al vroeg uit zijn zomerverblijfplaats in Scandinavië of Rusland vertrokken is. Wie zal het zeggen.

Mary van Loon



De opmars van de wespspin

Een aantal jaren geleden schreef ik een artikel over de tijgerspin, ook wel wespspin genoemd. In beide gevallen heeft de naam te maken met de opvallende zwart – gele strepen. De titel van toen was: Een tijgerspin met stablement!



Destijds was dat nog een bijzonderheid voor ons, want toen zagen we deze spin nog maar heel weinig. Sindsdien komen we hem (beter gezegd “haar”, want zij is veel groter en valt met haar stablement veel meer op) regelmatig tegen. Vanwege corona hebben we met ons inventarisatiegroepje lange tijd stil gelegen. Sinds kort zijn we voorzichtig weer opgestart.

Biodiversiteit

Onlangs waren we in een vochtig weilandje aan de Keersop, dat al langere tijd eigendom is van Natuurmonumenten. Hier heeft Moeder Natuur dus al jaren haar eigen gang mogen gaan. Het resultaat was verrassend! Wat een rijkdom aan biodiversiteit! Hier word je helemaal blij van! Zoveel verschillende soorten planten: o.a. veenmos, waternavel, snavelbies, tormentil, allerlei soorten varens, maar ook heel veel insecten! Behalve muggen, waar we uiteraard minder blij mee waren, zagen we ook veel vlinders, waaronder opvallend veel exemplaren van de lieveling: een mooi wit vlindertje met een lijntekening die aan een kapmanteltje deed denken. Heel veel sprinkhanen, o.a. de krasser. Genoemd naar het krassende geluid dat hij maakt. Deze konden we op ons gemak van heel dichtbij bekijken, omdat hij prachtig stil bleef zitten op een leeg boterhamzakje, dat we gewoon rond konden laten gaan. De tandjes op zijn pootjes waren heel mooi te zien. Verder veel spinnen, o.a. de bonte grasspringspin.

En vooral ... héél veel wespspinnen! Werkelijk honderden! Het krioelde ervan! Geen van ons had ooit zóveel wespspinnen bij elkaar gezien! Overal tussen het hoge gras hingen de mooiste cocons, net mooie ronde urntjes! Sommige al helemaal klaar en dichtgemaakt. Die zaten dus al vol eitjes. Aan andere werd nog druk gewerkt! Het was prachtig om te zien hoe overal vrouwtjes heel vakkundig bezig waren om een waar kunstwerkje te spinnen!

Het stablement

Blijkbaar is de wespspin niet de enige spin die hier gebruik van maakt. Veel meer soorten brengen deze opvallende “versiering”aan. De vorm is heel divers, afhankelijk van de soort. Maar ook de doelstelling schijnt heel verschillend te zijn. Er is de laatste jaren heel veel onderzoek gedaan naar het doel en het nut van dit bijzondere verschijnsel. Het zou te ver voeren om alle veronderstellingen hier te noemen. In mijn vorige artikel ben ik daar ook al heel summier op ingegaan. Maar enkele waren voor mij nieuw en vond ik wel heel interessant:

Ultra-violet licht

Wat wij nooit eerder gezien hadden, maar wat vandaag erg opviel, was de blauwige glans van het zig-zagspinsel. Wat blijkt? Het stablement straalt ultraviolet licht uit. Heel veel soorten insecten worden hierdoor blijkbaar aangetrokken. Dat betekent: heel veel prooien, die zomaar naar je toe komen! Wij zagen inderdaad allerlei insecten

ten er op af komen. Die werden in een razend tempo ingesponnen! Kleine insecten, maar ook heel veel sprinkhanen, toch redelijk groot! Rondom het nest waren lange spandraden te zien. Zo gauw een insect die raakte was de spin er in een oogwenk bij! Binnen een halve minuut was elke prooi zodanig ingesponnen dat er geen ontkomen meer aan was! En de spin.... die zat weer gewoon in het midden van het web, alsof er niets gebeurd was!!

Het lokken van een mannetje

Blijkbaar worden niet alleen prooien aangelokt door het ultraviolet licht, maar ook mannetjes! Het spinsel van het vrouwtje valt door de blauwe glans veel meer op. En aan het vorderen van de cocon kan het mannetje zien wanneer het vrouwtje paringsbereid is. Nou, dat waren er

hier in dit weiland honderden! Keuze genoeg! Wél een precair werkje, want ook deze spin schijnt kannibalistische neigingen te hebben! Het mannetje dient dan als voedsel voor het vrouwtje, wat indirect ook ten goede komt aan het broedsel. Ware zelfopoffering? Het is maar hoe je het bekijkt! Heel lang leeft het mannetje sowieso niet meer na de paring. Dit in tegenstelling tot het vrouwtje, die het nestje nog bewaakt tot de jongen uitkomen.

Het was weer een boeiende ochtend. Veel gezien, veel geleerd, maar vooral ook heel erg genoten!

Nelly van der Burgt.

Komt Sint weer logeren?

Het team "Sinterklaashuis" is donderdag 2 september weer bij elkaar geweest om te kijken wat mogelijk is om Sinterklaas weer te laten logeren in het IVN gebouw.

Wij zijn allemaal weer heel enthousiast en gaan beginnen met een programma.

De komende weken houden we wel de RIVM regels in de gaten en we hopen dat de Sint weer mag komen.

Groetjes,

Het team van Sinterklaashuis





Bezoek van de KBO aan de Vlindertuin in Riethoven.

In het kader van het Zomerprogramma "Tour door ons skon dorp" georganiseerd door KBO, Kernraad, Hofstek, Rietstek etc. was ook een bezoek aan onze Vlindertuin gepland. Dit programma was voor alle inwoners die, na een lange tijd van thuis zitten, elkaar weer konden ontmoeten en ontdekken wat voor moois er in ons eigen dorp te zien is.

De thema's van dat zomerprogramma waren: Gastvrijheid, Erfgoed en Natuur.

Bezoek Vlindertuin 20 juli 2021.

De werkers van de vlindertuin waren al vroeg in de vlindertuin aanwezig om te controleren of alles er goed uitzag, stoeltjes werden klaargezet, tafels afgepoetst. Omdat we dit jaar elektriciteit en leidingwater hebben gekregen konden we ook thee zetten; koffie hadden we zelf meegebracht.

Om ongeveer 10.15 u was de groep van ouderen compleet en na een korte inleiding kon iedereen de Vlindertuin op eigen gelegenheid bezoeken. De werkers van de Vlindertuin liepen mee rond om vragen te beantwoorden.

Het insektenhotel had heel veel belangstelling, vooral ook omdat het hotel goed bezocht werd door veel solitaire bijtjes, die druk bezig waren de gangetjes in het hout te vullen met stuifmeel en natuurlijk een eitje.

Elk groepje kreeg een vlinderkaart mee, en ze waren enthousiast als ze een vlinder konden herkennen via de kaart, zoals bijvoorbeeld de

koninginnepage of de dagpauwoog.

Aan het einde van de ochtend kregen de bezoekers een kopje koffie of thee met iets lekkers en ook een zaadbolletje om thuis te planten.

De tweede groep kwam op 12 augustus. Dit waren voornamelijk mensen van de dagopvang, zoals rolstoelers en mensen die niet meer zo goed ter been waren. Ook zij genoten van de tuin en het mooie weer.

Gelukkig stonden voor deze bezoekers hier en daar bankjes en stoelen o.a. bij de twee vijvers. Daar werd dankbaar gebruik van gemaakt. Ook zij kregen een kopje koffie of thee en een koekje. Hierna kregen ze een zakje Akeleizaad waar ze erg blij mee waren.

Het was ook voor ons een geslaagde activiteit om de vlindertuin te kunnen promoten.

De werkers van de Vlindertuin Riethoven

September 2021. Na wat omzwervingen in de omgeving van Maastricht zijn we met ons schip toch weer beland op de Pietersplas onder Maastricht en daarvoor werden we al snel beloond.



De visarend

Tot onze verrassing zagen we twee visarenden al jagend op vis boven de Pietersplas zweven. We hadden niet meteen door dat het visarenden waren, maar door hun vluchtgedrag en hun duikvluchten op het water en onze waarnemingen met onze kijker wisten we het zeker. Het waren visarenden. Ook na bestudering op internet was onze conclusie definitief. We hebben er direct een melding van gemaakt op waarnemingen.nl.

We genoten van hun prachtige duikvluchten. Wat moeten ze veel moeite doen om een visje te pakken te krijgen. En wat zijn het machtige vogels om te zien. Na wat meer bestudering lasen we dat ze waarschijnlijk op de terugvlucht waren naar hun winterverblijf.

Maar wat weten we eigenlijk van de visarend?

De visarend (*Pandion haliaetus*) is een unieke roofvogel omdat hij uitsluitend vis eet. Hij is niet verwant aan andere roofvogelsoorten. Lange tijd was hij alleen een doortrekker, maar ze blijven steeds vaker hier hangen in de broedtijd. Het eerste broedgeval van de visarend in Nederland deed zich in 2016 voor in de Biesbosch.

Onze vriend is groter en slanker dan de lichte buizerd, met lange, geknikte vleugels. Contrastrijk, met witte onderzijde met opvallende zwarte polsvlekken. Brede zwarte streep over witte kop, verbonden met donkere rug is kenmerkend. Hij heeft lange afhangende kopveren en lange, krachtige poten. Bij zijn nagels kun je het beste wegblijven!

De visarend bouwt een groot, zwaar nest van takken in de buurt van water, in de top van een boom met vrij zicht, maar soms ook op palen, hoogspanningsmasten en kliffen. Op eilanden maken ze hun nest soms zelfs gewoon op de grond. Eén broedsel met gemiddeld drie eieren. De broedtijd loopt van mei tot september en het uitbroeden duurt 34 tot 43 dagen. Dat begint na

het leggen van het eerste ei. De jongen vliegen uit na gemiddeld 50 dagen en worden daarna nog 30 tot 60 dagen gevoerd.

De visarend broedt langs heldere meren, plassen en langs sommige zee-kusten, in moerassen, moerasbossen en aangrenzende naaldbossen. Tijdens de doortrek is hij in het voor- en najaar in Nederland in principe overal te zien waar visrijk water is: rivieren, meren, plassen, vennen, soms aan de kust. De combinatie van rustig, visrijk water en uitkijk- en rustposten is belangrijk. Tijdens de trek vliegt hij zelfs ook over gebieden zonder water.

Deze koninklijke vogel leeft bijna uitsluitend van vissen met een gewicht van 150 tot 300 gram, maar soms ook wel tot 2 kilo. Welke soorten dat zijn, hangt af van het gebied. In Nederland onder meer rietvoorn, karper en baars.

De visarend trekt van Europa naar Afrika om te overwinteren. Scandinavische broedvogels trekken door Nederland, vooral in augustus of september en april of mei. Met oostenwind worden er meer gezien. Hij kan met gunstige wind in de rug snel doortrekken, maar verblijft soms wekenlang op één plek.

Het aantal van de visarend neemt al enkele decennia toe als doortrekker. De laatste jaren zijn er verschillende broedpogingen ondernomen, zoals in de Oostvaardersplassen en de Biesbosch. In de Biesbosch was in 2016 voor het eerst sprake van een succesvol broedsel. In 2019 ging het hier zelfs al om twee broedparen, met in totaal zes jongen. Over welk aantal we nu spreken is ons nog niet bekend.

Het was een genot om naar deze twee majestueuze vogels te mogen kijken. Na enkele uren waren ze helaas verdwenen.

Mary van Loon

Werkgroepen	Contactpersoon	Telefoon	E-mailadres
IVN-werkgroepen Valkenswaard			
Bomenwerkgroep	Martijn Aarts	06 21466671	martijnaarts@onsmail.nl
Documentatiecentrum			
Natuurwerkgroep Valkenswaard	Hanita en Wim van Amelsvoort	2042979	amelsvoort36@hotmail.com
Natuurwerkgroep Malpie	Ad Baken	2015181	h.baken@chello.nl
Jeugd-IVN	Ad Baken	2015181	h.baken@chello.nl
Leskisten	Lies van Gompel	2068470	liesvangompel@onsbrabantnet.nl
Publiciteit	Emile Weijters	2075670	e1000acmw@gmail.com
Redactiewerkgroep	Mieke van Baalen	2217748	miekevanbaalen@gmail.com
Schoolgidsengroep V'waard	Lies van Gompel	2068470	liesvangompel@onsbrabantnet.nl
Schoolproject			
Schoolproject uitleen	Wil Koopman	2017955	wiljakoopman@onsmail.nl
Tuinwerkgroep	Marja Schutze-de Groot	0183952	woensdagochtend. mj-schutze@kpnmail.nl
Vogelwerkgroep	Gerrit Klitsie	2046951	gklitsie1947@kpnmail.nl
Wandelingen (incl. Waalre)	Emile Weijters	2075670	e1000acmw@gmail.com
IVN-werkgroepen Waalre			
Scholenwerk Aalst	Chantal v. d. Strigt	2217250	oudenstrigt@hetnet.nl
Natuurwerkgroep Waalre	Ben Putman	06 51346934	ivn.n.w.gr.waalre@gmail.com
Milieuwerkgroep Waalre	Ton Remmen	2218080	ton.remmen@planet.nl
Vlindertuin Waalre	Bernard Fransen	06 22919189	fransenb@xs4all.nl
Wandelingen Wolders Ven	Annelies Wagter	2216700	awpwagter@gmail.com
Wandelroutes	Cor de Jong	2115479	cfjdejong@versatel.nl
Regionale cursuswerkgroep:	Cor de Jong	2115479	cfjdejong@versatel.nl
IVN-werkgroepen Riethoven			
Scholenwerkgroep	Nellie Das	2016075	nelliedas@gmail.com
Scholen wandelingen	Nellie Das	2016075	nelliedas@gmail.com
IVN-wandelpaden	Jan Das	2016075	jandas61@hotmail.com
Vlindertuin Riethoven	Jan Das	2016075	jandas61@hotmail.com

Redactieleden

Valkenswaard - Aalst/Waalre

Mieke van Baalen
 Nelly van der Burgt
 Arthur Jeurissen
 Wouter Kiela
 Annelies Theeuwes
 Frans Vierstraete

LET OP

Tekst digitaal aanleveren als **los bestand** op ons mailadres:
 natuurwijzer@gmail.com

Wilt U de illustraties als een **los bestand** aanleveren,
 dit is belangrijk om een goede kwaliteit afdruk te krijgen

De inleverdatum voor het **winternummer** is
vrijdag, 26 november 2021



*Waterdiertjes scheppen
in de Keersop werd druk
bezocht*

